

140 років з дня народження професора Юхима Михайловича Гофунга

Видатний діяч вітчизняної стоматології, талановитий педагог і наставник багатьох поколінь лікарів, заслужений діяч науки УРСР, наш земляк – професор Юхим Михайлович Гофунг. Він народився у 1876 році в Костянтинівграді – невеликому повітовому містечку Полтавської губернії (нині – Красноград Харківської області) в родині вчителя. Закінчив екстерном у Полтаві Першу чоловічу гімназію, серед випускників якої – публіцист, історик, літературознавець, фольклорист і письменник М.П. Драгоманов, письменник і театральний діяч М.П. Старицький, математик, академік Петербурзької АН М.В. Остроградський, письменник і громадський діяч Л.І. Глібов та інші.

З 1896 р. по 1899 р. Юхим Михайлович навчався у Варшавській зуболікарській школі та став кваліфікованим дантистом. Після повернення в Полтаву 23-літній юнак зайнявся зуболікарською практикою в лікарні при громаді Червоного Хреста. Гофунг жив на Мало-Петровській вулиці, в будинку Блювштейна (з 1923 р. – вулиця Леніна).

Протягом 4-х років роботи дантистом Ю.М. Гофунг вів прийом хворих. Згідно з виданням «Адресь-календарь и Справочная книжка Полтавской губернии на 1901 годъ», він лікував кожен день, протягом годин. За свідченням багатьох дослідників (Л.П. Григор'єва, П.Т. Максименко, 1996; П.Т. Максименко, Т.П. Скрипникова, 2001; С.И. Сивовол, 2006; Е.Н. Рябоконт, 2011), лікував безкоштовно. У цей же час, працюючи зубним лікарем у декількох навчальних закладах Полтави, починає займатися науковими дослідженнями. Дослідивши зуби декількох тисяч учнів чоловічих і жіночих навчальних закладів (1900-1901 рр.), отримав такі дані: у віці від 8 до 18 років процент учнів з хворими зубами досягає 90-95 %, причому на кожного учня за спільним рахунком виходить по 3-4 хворих зуба.

Педагогічна діяльність Ю.М. Гофунга розпочалася в 1904 році як керівника клінічних занять Катеринославської зуболікарської школи.

У 1905 р. Юхим Михайлович виїжджав за кордон, де вдосконалювався в клініці Берлінського університету під керівництвом професора Б.Д. Міллера, видатного вченого, лабораторні праці і методи викладання одонтології якого мали світове визнання. Вже через кілька місяців проф. Міллер рекомендував молодого вченого в Берлінську зуболікарську поліклініку Альфреда Кербітца. Тут Гофунг отримав ґрунтовну підготовку з фантомних робіт, протезної техніки, робіт із золотом і порцеляною. Свій перший закордонний курс Юхим Михайлович закінчив у проф. Мамлока, у якого він працював спеціально з керамічними пломбами.

Восени 1906 р. Ю.М. Гофунг приїжджає до Харкова і займає посаду викладача і завідувача клініки і Харківської зуболікарської школи, де безперервно, до 1921 р., читає лекції з клінічного і протезного зуболікування.

У цей же період він активно займається науковими дослідженнями, вивчає

актуальні проблеми зуболікування, друкується в журналі «Зубоврачебный вестник», працює над виданнями: «Дифференциальный диагноз в терапии пульпитов» (1912), «Местная анестезия в зубо-врачевании» (1913), «Практическое зубо-врачевание: Руководство для врачей и учащихся зубо-врачеб. шк.» (1915), «Краткое руководство по зубным болезням для фельдшерских школ» (1916).

У 1910 р. Ю.М. Гофунгом був створений посібник, який згодом перевидався багато разів – «Основы протезного зубо-врачевания», в якому автор послідовно розкрив етапи виготовлення зубних і щелепно-лицьових протезів, звертаючи основну увагу на питання артикуляції, підготовки порожнини рота до протезування, збереження коренів і використання їх при відновленні штифтовими зубами і коронками. У фонді бібліотеки ВДНЗУ «УМСА» зберігається 6-те видання практичного посібника для зубних лікарів (1938 р.).

Водночас Ю.М. Гофунг багато працює над самовдосконаленням (Г.Ф. Катурова, 2005), для цього в 1910 р. прослухав курс бактеріології з практичними заняттями на кафедрі гігієни медичного факультету Харківського університету, а в 1912 р. протягом декількох місяців працював в університетських клініках Берліна у професорів Діка, Шрайдера та Віллігера. У цей же час за сумісництвом з 1911 по 1916 р. читає лекції із зуболікування в Харківській губернській земській фельдшерській школі.

З 1919 по 1921 р. Ю.М. Гофунг – голова Науково-одонтологічної комісії НКОЗ України і завідувач державної зуболікарської школи.

У 20-30-ті роки найбільш яскраво проявилось його обдарування як організатора, науковця, педагога.

За декретом уряду УРСР (Л.П. Григор'єва, П.Т. Максименко, 1996) була створена державна зуболікарська мережа, в якій надавалася безкоштовна стоматологічна допомога, головним чином – робітникам промислових підприємств, вагітним жінкам і дітям. Для зміцнення і подальшого розвитку державної системи стоматологічної допомоги необхідні були висококваліфіковані кадри лікарів-стоматологів.

У 1921 р. Гофунг за дорученням Укргольпрофосвіти організував одонтологічний факультет Харківського державного медичного інституту і до 1929 р. займав там посади професора і декана факультету. Таким чином, в нашій країні був закладений фундамент для підготовки кваліфікованих лікарів-стоматологів у системі вищих медичних навчальних закладів.

У 1919, 1923, 1926, 1927 рр. він організував курси для підвищення кваліфікації зубних лікарів, виконуючи обов'язки їхнього керівника і викладача. З березня 1924 р. Гофунг – головний редактор журналу «Одонтология», а з 1933 – редактор журналу «Врачебное дело». У цей же час входить до редакційної ради журналів «Советская стоматология» та «Центральный медицинский журнал».

З метою підвищення якості медико-бі-

ологічної і спеціальної підготовки лікарів-стоматологів та комплексного, більш інтенсивного розвитку наукових досліджень, Наркомат охорони здоров'я УРСР 19 серпня 1931 року видав наказ №73 про відкриття самостійного Харківського стоматологічного інституту. Ректором був призначений М.В. Нежданов, а проктором з навчальної та наукової роботи – професор Ю.М. Гофунг (П.Т. Максименко, Т.П. Скрипникова, 2001). При активній участі Юхима Михайловича були модернізовані клінічні бази, складені більш досконалі навчальний план стоматологічного факультету та програми медико-біологічних дисциплін з елементами профілізації, а також тематика наукових досліджень.

Так був створений один із перших в нашій країні стоматологічний інститут.

Є всі підстави вважати професора Гофунга одним із основоположників вищої стоматологічної освіти в Україні й одним з організаторів Харківського медичного стоматологічного інституту (в подальшому переведеного в 1967 р. у м. Полтаву і перетвореного в Полтавський стоматологічний інститут, а потім у ВДНЗ України «УМСА»).

Протягом 22 років (з 1921 по 1943 рр.) він беззмінно керував організованою кафедрою терапевтичної стоматології спочатку одонтологічного факультету Харківського медичного інституту (1921-1930), а потім Харківського стоматологічного інституту (1931-1943).

Ю.М. Гофунг – автор багатьох наукових робіт, в яких він узагальнив свій багатий педагогічний і клінічний досвід. Значна кількість трудів є у фонді бібліотеки ВДНЗУ «УМСА»:

«Основы одонтологии (пропедевтика)» (1931), «Клиника болезней зубов и полости рта: руководство для врачей и студентов» (1936), «Материалы к клиническому диагнозу пульпитов» (1927), «Основы протезного зубо-врачевания», 350 рисунков в тексте (1938), «Стоматология» (1937), «Учебник терапевтической стоматологии», 353 рисунка в тексте, из них 20 цветных на клейке: учебник для высших мед. учеб. заведений (1946), Гофунг Е.М. (Зубной врач, Завъездывающей Клиникой и преподаватель Юй Харьковской Зубоврачебной Школы). «Компендіумъ Практическаго Зубо-врачевания». (Ч. 1-я). Часть 2-я: «Экстракция зубовъ» (с 14 рисунками) (1906, 1907).

Наша бібліотека дуже дбайливо зберігає ці книжки, пишається ними – адже вони є свідками минулої епохи і мають величезну наукову, історичну, духовну та матеріальну цінність.

Бібліотекари докладають багато зусиль для їх фізичного збереження: досліджують, реставрують і з ентузіазмом популяризують. На наукові доробки видань Ю.М. Гофунга створено ґрунтовний бібліографічний опис, вони внесені до електронного каталогу. Для пропаганди книжкових пам'яток серед широкого кола читачів використовують різноманітні нестандартні масові заходи.

О.Б. Боровик.

Директор бібліотеки ВДНЗУ «УМСА».